

Πρωτοπόροι στον Νέο Κόσμο
(1492-1800)

Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους, το 1453, και γενικότερα, την εποχή των τουρκικών κατακτήσεων, πολλοί Έλληνες κατέφυγαν στα ελεύθερα κράτη της Ευρώπης. Εκεί άλλοι ασχολήθηκαν με το εμπόριο, ιδρύοντας, ύστερα από κάποια χρόνια, εμπορικές επιχειρήσεις, άλλοι κατατάχθηκαν στον στρατό και άλλοι στο ναυτικό. Καθώς όμως ο 15ος και ο 16ος αιώνας ήταν η εποχή των ανακαλύψεων νέων χωρών, ονόματα Ελλήνων ναυτικών συναντάμε συχνά στους καταλόγους πληρωμάτων των πλοίων που ταξίδεψαν για την αμερικανική ήπειρο. Εξάλλου, οι Έλληνες της εποχής εκείνης, όσο κι αν άλλαζαν το όνομά τους, συνήθιζαν να χρησιμοποιούν και το όνομα του έθνους τους: Griego, Greco, Greek ή Greque.

Οι μεγάλες ναυτικές δυνάμεις της εποχής ήταν η Ισπανία και η Πορτογαλία. Οι ιστορικοί αναφέρουν ότι στο πλήρωμα ενός από τα πλοία του Χριστόφορου Κολόμβου, που ταξίδεψαν για την Αμερική, το «Σάντα Μαρία», υπήρχαν Έλληνες ναύτες. Στο πλήρωμα του Μαγγελάνου ανήκαν επίσης Έλληνες ναύτες, τρία ονόματα των οποίων είναι γνωστά: Nicolas, Joanni, Mattheo. Μαρτυρίες επίσης υπάρχουν για Έλληνες ναυτικούς που ταξιδεύουν στις ακτές της Νοτίου Αμερικής, όπως τον Ιωάννη από τη Χίο, που χρησιμοποιούσε πυξίδα και χάρτες, και τον Αντώνιο από τη Ρόδο (Antonio de Rodas). Για τον τελευταίο μάλιστα μαθαίνουμε ότι, στα μέσα του 16ου αιώνα, είναι ο ιδιοκτήτης δύο πλοίων, του «Αγίου Γεωργίου» και του «Αγίου Ιωάννη» (San Jorge και San Juan) και ότι έχει κτίσει το σπίτι του στη Λίμα του Περού. Σύμφωνα με άλλες πληροφορίες, Έλληνες πλοηγοί βοηθούν τους Άγγλους εξερευνητές Φράνσις Ντρέκ (Francis Drake) και Θωμά Καβέντη στα ταξίδια τους στις ακτές του Περού και της Χιλής. Ένας άλλος Έλληνας αναφέρεται επίσης στα ταξίδια του Φράνσις Ντρέκ, ο Γεώργιος Δράκος (Georgio Draco), ως διερμηνέας και μεταφραστής.

Εκτός όμως από το ναυτικό, αρκετοί είναι και οι Έλληνες που σταδιοδρομούν και στον στρατό της Ισπανίας, και μάλιστα στο πυροβολικό. Στον στρατό του Φραγκίσκο Πιζάρρο (Francisco Pizarro) ο Γεώργιος Έλληνας (Jorge Griego) κατασκεύαζε μπαρούτι για όλο το στρατό του.

Τα επόμενα όμως χρόνια, όταν οι αποστολές στον Νέο Κόσμο γίνονται όλο και πιο οργανωμένες, τρεις Έλληνες ξεχωρίζουν με τη δράση τους στις ισπανικές αποστολές: είναι ο Θεόδωρος ο Έλληνας, ο Πέτρος Ντε Κάντια και ο Ιωάννης Φωκάς.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ο ΕΛΛΗΝΑΣ TEODORO EL GRIEGO

Μετά τα ταξίδια του Χριστόφορου Κολόμβου στην Αμερική, οι Ισπανοί οργάνωσαν και άλλες αποστολές στις νέες χώρες. Οι αποστολές αυτές πραγματοποιήθηκαν με εντολή του Ισπανού βασιλιά και έχουν καταγραφεί από τον ιστορικό κάθε ταξιδιού, με αποτέλεσμα να γνωρίζουμε σήμερα πολλά στοιχεία για όσους πήραν μέρος και για τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν. Η συμμετοχή ενός Έλληνα σε μία από αυτές, του Don Theodoro, ή αλλιώς, Teodoro El Griego, περιγράφεται αναλυτικά από τον ιστορικό Alvar Nunez Cabezza de Vaca.

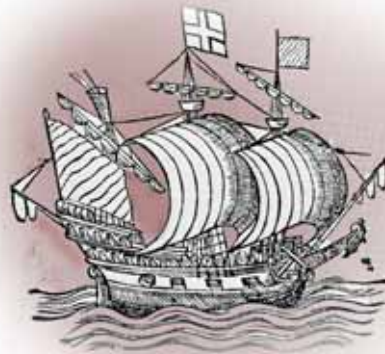
Ο Θεόδωρος ανήκε στο πλήρωμα ενός από τα πέντε πλοία που ξεκίνησαν από το λιμάνι της Ισπανίας Σαν Λουκάρ ντε Μπαρανεάδα στις 17 Ιουνίου 1527, με αρχηγό τον Don Panfilo de Narvaez. Σκοπός τους ήταν να εξερευνησουν και να κατακτήσουν την περιοχή της Φλόριντα και τα δυτικά παράλια του κόλπου του Μεξικού. Μετά από ένα δύσκολο ταξίδι, η αποστολή έφτασε στο Σάντο Ντομίνγκο (Santo Domingo) στις 14 Σεπτεμβρίου. Τον Απρίλιο του άλλου χρόνου, το 1528 έφτασαν στη Φλόριντα, κοντά στη σημερινή Τάμπα. Εκεί όμως όλα τα πλοία καταστράφηκαν από τρικυμία και ο Θεόδωρος, βοήθησε στη ναυπήγηση των νέων, και, όπως αναφέρεται από το χρονικό της αποστολής, επάλειψε τα πλοία με ρετσίνι, που έβγαλε από τα πεύκα της περιοχής. Τον Οκτώβριο του ίδιου χρόνου η αποστολή έφτασε στην Πενσακόλα της Φλόριντα. Εκεί οι Ισπανοί χρειάστηκαν τροφές και πόσιμο νερό. Όταν τους πλησίασε μια βάρκα με Ινδιάνους, ο Ναρβάεθ συμφώνησε να τους φέρουν ό,τι χρειάζονται και να τους δώσει σε αντάλλαγμα διάφορα μικροαντικείμενα. Ο Θεόδωρος και ένα άλλο μέλος του πληρώματος, νέγρος, πήγαν μαζί τους, αλλά δεν επέστρεψαν ποτέ.

Η αποστολή έμεινε εξερευνώντας δέκα χρόνια ακόμη στον κόλπο του Μεξικού και επέστρεψε τον Ιούνιο του 1537 στην Ισπανία. Το 1540 ο Ντε Σότο (De Soto), ένας άλλος Ισπανός εξερευνητής, έφτασε στην Αλαμπάμα, κοντά στο Μομπίλ. Εκεί έμαθε ότι ένας ευρωπαίος χριστιανός και ένας νέγρος ζούσαν από καιρό με μια ομάδα Ινδιάνων. Σε άλλα πάλι ισπανικά έγγραφα του 16ου αιώνα αναφέρεται, ότι τον Θεόδωρο τον σκότωσαν οι Ινδιάνοι.

ΠΕΤΡΟΣ ΝΤΕ ΚΑΝΤΙΑ PEDRO DE CANDIA

Τον 15ο αιώνα η Ισπανία είναι μια πλούσια και δυνατή χώρα, στην οποία καταφεύγουν πολλοί Έλληνες και μάλιστα Κρητικοί, καθώς βλέπουν την τουρκική κατάκτηση να πλησιάζει. Εκτός από τους καλλιτέχνες και λόγιους, με χαρακτηριστικό το παράδειγμα του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου (El Greco), από τους ναυτικούς και στρατιωτικούς ξεχωρίζει ο Πέτρος Ντε Κάντια (Pedro de Candia). Γεννήθηκε στην Κρήτη το 1494 και μικρός ακόμη πήγε στην Ισπανία. Εκεί κατατάχθηκε στον στρατό, πήρε μέρος στους ισπανικούς πολέμους στη Μεσόγειο, παντρεύτηκε και έγινε μεταλλουργός. Το 1526, σε ηλικία τριάντα δύο χρονών, πήρε μέρος σε μία αποστολή για τις Δυτικές Ινδίες, όπως αρχικά έλεγαν την αμερικανική ήπειρο. Αρχηγός της αποστολής ήταν ο Pedro de Los Rios, ο οποίος έγινε αργότερα κυβερνήτης του Παναμά. Το 1528, έφτασε στη Νότια Αμερική ο Φραγκίσκο Πιζάρο και ο Πέτρος τον ακολούθησε. Η αποστολή τους εξερεύνησε την περιοχή νότια του Παναμά, έφτασε μέχρι την νότια ακτή της Κολομβίας και στη συνέχεια οι περισσότεροι επέστρεψαν στον Παναμά. Ο Πέτρος έμεινε με τον Πιζάρο, με τον οποίο είχαν γίνει στο μεταξύ στενοί συνεργάτες και φίλοι. Συνέχισαν τις εξερευνήσεις τους προχωρώντας νότια και κατέκτησαν την αυτοκρατορία των Ίνκας, κυρίευσαν την πρωτεύουσά τους και αιχμαλώτισαν τον αυτοκράτορά τους το 1532. Ο Πέτρος κατασκεύαζε τα όπλα των συντρόφων του και πολεμούσε μαζί τους στην πρώτη γραμμή. Τιμήθηκε για τις υπηρεσίες του από τη βασίλισσα της Ισπανίας με το βαθμό του Βασιλικού καπετάνιου του Πυροβολικού και έγινε μέλος της ισπανικής αριστοκρατίας. Σκοτώθηκε λίγα χρόνια αργότερα, όταν ξέσπασε εμφύλιος πόλεμος ανάμεσα στους Ισπανούς κατακτητές

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΒΑΛΕΡΙΑΝΟΣ ΦΩΚΑΣ

JUAN DE FUCA

Το όνομα του Απόστολου Βαλεριάνου Φωκά ξεχωρίζει ανάμεσα στους πρώτους Έλληνες του Νέου Κόσμου, καθώς είναι ο μόνος που οργάνωσε με επιτυχία εξερευνητικές αποστολές. Γεννήθηκε στο χωριό Βαλεριάνο της Κεφαλονιάς, όπου είχαν εγκατασταθεί από τον 15ο αιώνα μέλη της βυζαντινής οικογένειας των Φωκάδων. Υπηρέτησε στο ισπανικό ναυτικό, στις Δυτικές Ινδίες για σαράντα χρόνια. Το 1587, όταν επέστρεφε από ένα ταξίδι του στις Φιλιππίνες, τον σταμάτησε ο Άγγλος πειρατής Θωμάς Κάβεντις κοντά στο ακρωτήριο της Καλιφόρνιας. Ο Κάβεντις πήρε το φορτίο του Φωκά, αλλά λήστεψε και τον ίδιο, παίρνοντας τα 60.000 δουκάτα που ήταν προσωπική του περιουσία.

Το 1592 ο αντιβασιλεύς του Μεξικού ανάθεσε στον Φωκά να εξερευνήσει τα στενά του Ανιάν, δηλαδή ένα πέραςμα που οδηγούσε σε μια θάλασσα, που τότε την ονόμαζαν «Θάλασσα του Βορρά». Ο Φωκάς εξερεύνησε την περιοχή αυτή και την χαρτογράφησε προσεκτικά. Με βάση τις περιγραφές του γνωρίζουμε ότι ανακάλυψε τα στενά, που σήμερα φέρουν το όνομά του και είναι γνωστά σαν «Juan de Fuca Straits». Τα στενά αυτά, που είναι κοντά στα σημερινά σύνορα ΗΠΑ και Καναδά, χωρίζουν το νησί Βανκούβερ από την πολιτεία της Ουάσιγκτον.

Μετά την εξερεύνηση του σημαντικού, για την εποχή εκείνη, περάσματος, ο Φωκάς επέστρεψε στο Ακαπούλκο του Μεξικού, όπου του έγινε μεγάλη υποδοχή. Ο ίδιος είχε την ελπίδα ότι θα έπαιρνε και αμοιβή ανάλογη με τις υπηρεσίες του. Δυστυχώς, αυτό δεν έγινε και ο Φωκάς πικραμένος αποφάσισε να επιστρέψει, οριστικά πλέον, στο νησί του, την Κεφαλονιά. Σταματώντας στη Βενετία, το 1596, γνώρισε τον Άγγλο διπλωμάτη Μιχαήλ Λοκ. Ο Λοκ και ο Φωκάς είχαν αρκετές συναντήσεις στη Βενετία, σχετικά με τις εξερευνησεις του τελευταίου. Ο Λοκ προσπάθησε να πείσει την αγγλική κυβέρνηση να αναθέσει στον Φωκά ναυτικές εξερευνησεις για λογαριασμό της Βασίλισσας Ελισάβετ της Αγγλίας και αντάλλαξε για αυτόν τον λόγο πολλές επιστολές με τον Φωκά, που βρισκόταν πια στην Κεφαλονιά. Στο τελευταίο του γράμμα, τον Ιούνιο του 1602, ο Λοκ, που είχε βρει πια τα απαιτούμενα χρήματα, ζήτησε από τον Φωκά να πάει στην Αγγλία. Δυστυχώς δεν πήρε καμία απάντηση, γιατί, όπως έμαθε αργότερα, ο Φωκάς είχε στο μεταξύ πεθάνει.

Η μνήμη και οι εξερευνησεις του Φωκά πέρασαν στην ιστορία του Νέου Κόσμου. Το 1725 η Ρωσική Αυτοκρατορική Ακαδημία Επιστημών έδωσε το όνομα «Juan de Fuca Straits» στο στενό που χωρίζει το Βανκούβερ από τη σημερινή Πολιτεία της Ουάσιγκτον και που συνδέει τον Ειρηνικό Ωκεανό με τον κόλπο της Γεωργίας και τον όρμο Admiralty και το Puget Sound.

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΝΤΕΛΑΡΟΦ (EUSTRATE DELAROF)

Ο Ευστράτιος Ντελαρόφ γεννήθηκε στην Πελοπόννησο και βρέθηκε στην Κωνσταντινούπολη σε νεαρή ηλικία. Αργότερα εγκαταστάθηκε στη Μόσχα, όπου, για ένα διάστημα ασχολήθηκε με το εμπόριο, και, στη συνέχεια, έγινε ναυτικός. Πήρε μέρος σε πολλές ρωσικές αποστολές για την εξερεύνηση και αποίκιση της Αλάσκα, όπου εκείνη την εποχή κυριαρχούσαν οι Ρώσοι με το εμπόριο των γουναρικών. Με δικές του ενέργειες χτίστηκε η ρώσικη εκκλησία του Αγίου Νικολάου, προστάτη των Ελλήνων ναυτικών.

Το 1783 ο Σελέκοφ, ένας Ρώσος έμπορος, οργάνωσε με εντολή της Αυτοκράτειρας Αικατερίνης της Ρωσίας μία αποστολή με τρία εμπορικά πλοία, με σκοπό να εξερευνήσει και να αποικίσει την Αλάσκα, και να οργανώσει το εμπόριο γουναρικών με μια δική του εταιρεία, θεμελιώνοντας έτσι τη ρωσική κυριαρχία στην περιοχή. Σε ένα από τα πλοία της αποστολής, τον «Άγιο Αλέξιο», ήταν κυβερνήτης ο Ευστράτιος Ντελαρόφ. Τον επόμενο χρόνο, το 1784, οι Ρώσοι ίδρυσαν μια αποικία στο νησί Kodiak, που ονομάστηκε «Οι Τρεις Άγιοι» και τους χρησίμευσε ως ορμητήριο. Όταν ο Σελέκοφ επέστρεψε στη Ρωσία το 1787, άφησε τον Ντελαρόφ στη θέση του, ως το 1791. Στη θέση αυτή, αλλά και, γενικότερα, στη διάρκεια της παραμονής του στην Αλάσκα, ο Ντελαρόφ δημιούργησε καλές σχέσεις με τους ντόπιους, αλλά και με τα πληρώματα όσων πλοίων επισκέφθηκαν την περιοχή, αγγλικών ή ισπανικών. Παράλληλα, υπήρξε διευθυντής ρωσοαμερικανικής εταιρείας στην περιοχή, και μέλος του διοικητικού της συμβουλίου ως το θάνατό του, το 1806. Η ρωσική κυβέρνηση τον τίμησε με τον τίτλο του Εμπορικού Συμβούλου. Σήμερα, στην Αλάσκα, ένα λιμάνι, ένα νησιωτικό σύμπλεγμα, ένα φρούριο, ένας δρόμος, αλλά και ένα μεταγωγικό πλοίο των Ηνωμένων Πολιτειών έχουν το όνομά του.

Παραπομπή: Long-Forgotten Greek Alaskan,
www.pahh.org/frangos/delarof.htm, 7-14-2005

Preservation of American Hellenic History:pahh

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΤΙΣ ΑΓΓΛΙΚΕΣ ΑΠΟΙΚΙΕΣ

Πέρα από τις σποραδικές πληροφορίες που υπάρχουν για τους πρώτους Έλληνες στις αγγλικές αποικίες της Βορείου Αμερικής, ο πιο γνωστός Έλληνας που έζησε εκεί είναι ο Ιωάννης Παραδείσης (John Paradise).

Ο Ιωάννης Παραδείσης γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1743. Ο πατέρας του ήταν πρόξενος της Αγγλίας στη Θεσσαλονίκη και η μητέρα του ήταν Ελληνίδα. Σπούδασε στην Ιταλία, στην Πάντοβα, φιλοσοφία και κλασσικές επιστήμες και ήξερε πολύ καλά τουρκικά, αγγλικά, γαλλικά, ιταλικά. Όταν τελείωσε τις σπουδές του πήγε στο Λονδίνο, στο πατρικό του σπίτι. Εκεί γνώρισε και παντρεύτηκε, το 1769, την Αμερικανίδα σύζυγό του, Lucy Ludwell, από αριστοκρατική οικογένεια της Βοστώνης. Στα χρόνια που έμεινε στην Ευρώπη έγινε μέλος της «Βασιλικής Εταιρείας» του Λονδίνου και στενός φίλος με πολλούς Άγγλους και Αμερικανούς διανοούμενους. Ο Τζορτζ Ουάσιγκτον, ο Τόμας Τζέφερσον, ο Βενιαμίν Φραγκλίνος έγιναν φίλοι του. Το 1787 ο Παραδείσης με τη γυναίκα του Lucy ήρθαν στην Αμερική. Επισκέφθηκαν την ιδιαίτερή της πατρίδα, τη Βιργινία. Έμειναν στο πατρικό της σπίτι, στο Williamsburg. Το σπίτι αυτό σώζεται ακόμα και σήμερα και λέγεται Paradise-Ludwell House, ένα από τα ωραιότερα της περιοχής. Στα χρόνια που έμειναν εκεί διατήρησαν τη φιλία και τις επαφές τους με πολλούς λόγιους και Αμερικανούς πολιτικούς. Το 1788 ξαναγύρισαν στο Λονδίνο, όπου πέθανε το 1795, σε ηλικία πενήντα δύο χρόνων.

Ο Ιωάννης Παραδείσης υπήρξε ένας από τους πιο μορφωμένους και φιλελεύθερους ανθρώπους της εποχής του. Υποστήριξε τους αγώνες της αμερικανικής ανεξαρτησίας και συνέβαλε στη διάδοση του ελληνικού πολιτισμού στην Ευρώπη και στο Νέο Κόσμο.

ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ

ΜΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ ΣΤΗ ΦΛΩΡΙΔΑ

Η πρώτη ομαδική μετανάστευση Ελλήνων στην Αμερική έγινε το 1768. Η μετανάστευση αυτή έγινε με πρωτοβουλία του σκωτσέζου γιατρού Andrew Turnbull. Ο Τέρνμπουλ είχε παντρευτεί τη Maria Gracia, κόρη Έλληνα εμπόρου από τη Σμύρνη, που είχε εγκατασταθεί στο Λονδίνο. Μαζί με τους δύο συνεταίρους του έλαβε από την αγγλική κυβέρνηση μια μεγάλη έκταση γης στη Φλώριδα - 20.000 εκτάρια - για να ιδρύσουν αποικία. Την αποικία αυτή ο Τέρνμπουλ, την ονόμασε Νέα Σμύρνη (New Smyrna) προς τιμήν της γυναίκας του, που καταγόταν από τη Σμύρνη.

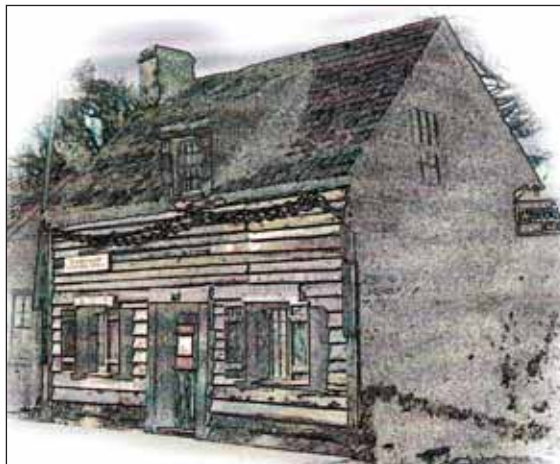
Ο αριθμός των αποίκων ήταν σχετικά μεγάλος: 1.500 περίπου άτομα. Περιλάμβανε Ιταλούς, κατοίκους από τα νησιά της Μινόρκας και της Κορσικής, και Έλληνες, κυρίως από τη Μεθώνη και τη Μάνη (200), αλλά και από τα νησιά του Αιγαίου. Από τους 1403 αποίκους, Έλληνες ήταν περίπου οι μισοί.

Το ταξίδι για τη Φλώριδα άρχισε από το λιμάνι του Mahon στις 31 Μαρτίου, 1768, με οχτώ πλοία και κράτησε τέσσερις μήνες. Αρκετοί ηλικιωμένοι πέθαναν κατά τη διάρκεια του ταξιδιού. Η αποικία της Νέας Σμύρνης είχε ένα άδοξο τέλος. Μέσα σε εννέα χρόνια, δηλαδή το 1777, είχαν απομείνει μόνον εξακόσιοι άποικοι. Οι περισσότεροι πέθαναν από την ελονοσία και τις κακουχίες. Η αποικία διαλύθηκε, ο Τέρνμπουλ κατηγορήθηκε από την πολιτεία της Φλώριδας για τη σκληρή συμπεριφορά του και έφυγε με την οικογένειά του για την πόλη Charleston της Ν. Καρολίνας, όπου και εγκαταστάθηκε οριστικά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ: Ο ΠΡΩΤΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ ΔΑΣΚΑΛΟΣ

Οι περισσότεροι, από όσους επέζησαν από την αποικία της Νέας Σμύρνης, πήγαν στη γειτονική πόλη του Αγίου Αυγουστίνου. Ο κυβερνήτης της Φλώριδας τους παραχώρησε ένα κομμάτι γης, βόρεια της πόλης του Αγίου Αυγουστίνου, όπου και εγκαταστάθηκαν. Οι Άγγλοι ονόμασαν την περιοχή «Ελληνική Παροικία» και εκεί συγκεντρώθηκαν όλοι όσοι ήρθαν από τη Νέα Σμύρνη. Ένας από αυτούς τους αποίκους ήταν και ο Ιωάννης Γιαννόπουλος. Αν και μαραγκός στο επάγγελμα, ο Γιαννόπουλος έμεινε στη ιστορία γνωστός ως δάσκαλος, και μάλιστα ο πρώτος Έλληνας δάσκαλος στις Ηνωμένες Πολιτείες. Δίδασκε ελληνική γλώσσα και ιστορία στα παιδιά των πρώτων εκείνων Ελλήνων αποίκων στο σπίτι του, που υπάρχει μέχρι σήμερα, γνωστό ως το αρχαιότερο ξύλινο σχολείο που διασώζεται στις ΗΠΑ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΑΧΟΣ (1820-1898)

JOHN ZACHOS

Η Ελληνική Επανάσταση του 1821 έφερε πολλούς φιλέλληνες απ' όλα τα μέρη του κόσμου στην Ελλάδα. Ένας από τους πιο γνωστούς φιλέλληνες των ΗΠΑ ήταν και ο Σαμουήλ Γκρίντλυ Χάου (Samuel Gridley Howe). Ο Χάου σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Brown του Ροντ Άιλαντ και, στη συνέχεια, Ιατρική στο Χάρβαρντ. Όταν αποφοίτησε, πήγε στην Ελλάδα, όπου προσέφερε τις υπηρεσίες του ως γιατρός στην Ελληνική Επανάσταση.

Ο Χάου φρόντισε επίσης μαζί με άλλους φιλέλληνες από τις ΗΠΑ και για τα παιδιά που έμειναν ορφανά στη διάρκεια του πολέμου. Συνολικά σαράντα περίπου παιδιά ήρθαν στις ΗΠΑ κατά την διάρκεια της επανάστασης του 1821 και υιοθετήθηκαν από αμερικανικές οικογένειες. Ένας από αυτούς που διακρίθηκε όχι μόνο για τις σπουδές του στην Ιατρική, αλλά και για τις ανθρωπιστικές του απόψεις πάνω στα εκπαιδευτικά ζητήματα της εποχής του είναι ο Ιωάννης Ζάχος.

Ο πατέρας του μικρού Γιάννη, ο Νικόλαος Ζάχος, ήταν έμπορος στην Κωνσταντινούπολη. Υπήρξε δραστήριο μέλος της Φιλικής Εταιρείας και εργάστηκε για την προετοιμασία της Ελληνικής Επανάστασης. Όταν οι Τούρκοι πληροφορήθηκαν τη δράση του, τον συνέλαβαν και τον καταδίκασαν σε θάνατο. Κατόρθωσε να διαφύγει με την οικογένειά του στην Ελλάδα, όπου έλαβε μέρος στην Επανάσταση και σκοτώθηκε πολεμώντας σε μια μάχη στη Θεσσαλία το 1824.

Το 1828 ο Χάου έφερε τον μικρό ορφανό Γιαννάκη στην Αμερική, όπου τον βοήθησαν διάφοροι φιλέλληνες. Πολύ σύντομα, σε ηλικία 15 ετών, ο Γιαννάκης άρχισε να δουλεύει ως βοηθός τυπογράφου και έτσι έγινε αυτοσυντήρητος. Από το 1834 έως το 1840 σπούδασε στο Kenyon College στο Gambier του Οχάιο, απ' όπου και απεφοίτησε με άριστα. Στη συνέχεια, σπούδασε ιατρική (1842-1846) στο πανεπιστήμιο Miami University στο Oxford του Οχάιο, αλλά δεν εξάσκησε το επάγγελμα του ιατρού. Το 1849 παντρεύτηκε την Harriet Tomkins Canfield και από τον γάμο του απέκτησε έξι παιδιά.

Κατά την περίοδο 1851-1854 ήταν ένας από τους διευθυντές του Cooper Female Seminary στο Dayton του Οχάιο και την ίδια περίπου εποχή (1852-1853) διετέλεσε εκδότης της «Παιδαγωγικής

Επιθεώρησης» του Οχάιο. Ο Ζάχος απέκτησε μεγάλη φήμη ως παιδαγωγός και το 1853, ο φημισμένος αμερικανός παιδαγωγός Horace Mann τον κάλεσε να διδάξει στο πανεπιστήμιο Antioch College, στο Yellow Springs του Οχάιο. Εκεί δίδαξε αγγλικά και φιλολογία μέχρι το 1857.

Ο Ζάχος υπηρέτησε στον Εμφύλιο Πόλεμο των ΗΠΑ (1860-1865) και βοήθησε πολύ στην περίθαλψη και εκπαίδευση των μαύρων που απελευθερώθηκαν. Πίστευε στη δημοκρατία, στα ίσα δικαιώματα όλων των πολιτών και δεν έπαυε να τονίζει ότι όλοι, ανεξάρτητα φυλής ή ηλικίας, μπορούσαν να μορφωθούν. Οι ιδέες αυτές ήταν πολύ προοδευτικές για την εποχή εκείνη, στην οποία πολλοί πίστευαν πως οι μαύροι δεν είχαν ικανότητες για μάθηση και δεν έπρεπε να έχουν ίσα δικαιώματα με τους λευκούς.

Ο Ζάχος με τα βιβλία που εξέδωσε, όπως το *Phonic Primer and Reader*, *The New American Speaker*, το *Analytic Elocution*, το *Our Economic Revolution* και άλλα, προσπάθησε να βοηθήσει τους μαύρους που όπως έλεγε ο ίδιος, «μόλις είχαν βγει από το δεσμωτήριο της δουλείας κι έσπευδαν να μπουν στο ναό της μαθήσεως». Εφεύρε μάλιστα και μια μηχανή εκτύπωσης αγγλικού κειμένου, για την οποία πήρε δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

Το 1871 ο Peter Cooper κάλεσε τον Ζάχο να διδάξει στη Θεολογική Σχολή του Cooper Union, που υπάρχει μέχρι σήμερα στη Νέα Υόρκη. Εκεί ο Ζάχος δίδαξε φιλολογία και ρητορική επί 27 χρόνια, μέχρι το θάνατό του, το 1898. Στα χρόνια αυτά απέκτησε φιλικές σχέσεις με πολλούς διανοούμενους της εποχής του, όπως τον αμερικανό ποιητή William Cullen Bryant, τον Bayard Taylor, τον Charles Dana, κ.ά.

Ο Ιωάννης Ζάχος, υπήρξε με τη δράση του ένα φωτεινό παράδειγμα ανθρωπισμού, σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων και ακλόνητης πίστης στη δημιουργικότητα και εργατικότητα του ανθρώπου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΟΥΣΑΛΑΣ ΚΟΛΒΟΚΟΡΕΣΗΣ

Το 1822, η σφαγή της Χίου συνταράσσει και ευαισθητοποιεί ολόκληρο τον κόσμο. Μαζί με τους φιλέλληνες που έτρεξαν στο νησί για να βοηθήσουν ήταν και οι Αμερικανοί ιεραπόστολοι. Ανάμεσα στα ορφανά της Χίου που είχαν γλιτώσει από τη σφαγή ήταν και ένα αγόρι επτά χρονών, ο Γιώργος Κολβοκορέσης. Η οικογένειά του, μία από τις μεγαλύτερες της Χίου, είχε σκορπιστεί μέσα στη σφαγή και είχαν χαθεί τα ίχνη της. Ο Γιώργος, μαζί με τα άλλα παιδιά που είχαν χάσει τους γονείς τους, επιβιβάστηκε με τους ιεραπόστολους στο ατμόπλοιο «Μαργαρίτα» που έφευγε για τη Βαλτιμόρη. Το ταξίδι κράτησε πολλές μέρες και το πλήρωμα του караβιού έκανε ότι μπορούσε για να περιποιηθεί τα παιδιά. Στη Βαλτιμόρη τα περίμενε ενθουσιώδης υποδοχή και οι τοπικές εφημερίδες έγραψαν αναλυτικά για τα δεινοπαθήματά τους.

Ένας στρατηγός έγραψε τότε στον Πρόεδρο της Αμερικής, τον James Monroe, και εξασφάλισε μια υποτροφία για τον Γιώργο, όταν θα έφθανε σε ηλικία για να σπουδάσει. Τότε ήταν που βρήκε το μικρό αγόρι από την Χίο τον θετό Αμερικανό του πατέρα. Ο διευθυντής της Ναυτικής Ακαδημίας στο Norwich του Vermont, ο Captain Alden Patridge, ζήτησε να τον υιοθετήσει. Οι ιεραπόστολοι δέχτηκαν και ο Γιώργος, που λεγόταν πια George Patridge Colvocoreses, έζησε εννιά χρόνια στο Vermont. Όταν έγινε δεκαπέντε χρονών, μπήκε στη Ναυτική Ακαδημία.

Στο μεταξύ, ήρθαν και τα ευχάριστα νέα από την Ελλάδα, που είχε γίνει πλέον ελεύθερο κράτος: οι γονείς του ζούσαν και ζητούσαν να τον συναντήσουν. Η ευκαιρία δόθηκε όταν η φρεγάτα United States της Ναυτικής Ακαδημίας που φοιτούσε ο Γιώργος πήγε για γυμνάσια στη Μεσόγειο. Ο ίδιος, νεαρός δόκιμος, στο πρώτο του ταξίδι, συνάντησε με ιδιαίτερη συγκίνηση τους δικούς του. Η συνάντηση κράτησε λίγες ώρες και η οικογένεια χωρίστηκε ξανά, αλλά αυτή τη φορά από δική της θέληση: ο νεαρός ναυτικός αποφάσισε να γυρίσει στο πλοίο του, στο αμερικανικό ναυτικό...

Ο George Patridge Colvocoreses διακρίθηκε για τη δράση του στοναυτικό των ΗΠΑ. Πήρε μέρος σε πολλές κυβερνητικές αποστολές και εξερεύνησε άγνωστες μέχρι τότε περιοχές, στη Νότιο Αμερική, σε

νησιά του Ειρηνικού Ωκεανού, στην Αυστραλία, στη Νέα Ζηλανδία, στην Ανταρκτική, στη βορειοδυτική ακτή της Αμερικής, την πολιτεία του Όρεγκον και την πολιτεία της Καλιφόρνιας. Ο ίδιος έγραψε ένα βιβλίο με λεπτομερείς περιγραφές των τόπων αυτών. Το όνομά του δόθηκε σε ένα από τα νησιά του συμπλέγματος Φίτζι, το Colnocoresses Island. Πήρε μέρος στον Εμφύλιο Πόλεμο της Αμερικής, όπως και στον πόλεμο μεταξύ Χιλής και Ισπανίας, υπερασπίζοντας τα συμφέροντα των ΗΠΑ. Αποστρατεύτηκε με τον βαθμό του πλοιάρχου έχοντας λάβει πολλές τιμητικές διακρίσεις από την αμερικανική κυβέρνηση. Ο γιος του διακρίθηκε επίσης υπηρετώντας στο αμερικανικό ναυτικό, τιμήθηκε από το Κογκρέσο για τις υπηρεσίες του και δίδαξε στη Ναυτική Ακαδημία της Αννάπολης.

ΛΟΥΚΑΣ ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ MILLER

Ένας από τους Αμερικανούς φιλέλληνες που πολέμησε ο ίδιος στην επανάσταση του 1821, μαζί με τους Έλληνες, είναι ο Αμερικανός συνταγματάρχης Jonathan P. Miller.

«Αν ένα έθνος αξίζει να είναι ελεύθερο», έλεγε ο colonel Jonathan P. Miller, «αυτό είναι η Ελλάδα, η χώρα όπου γεννήθηκε η ελευθερία πέντε αιώνες πριν γεννηθεί ο Χριστός, η χώρα που έδωσε έμπνευση στους δικούς μας θεμελιωτές να γράψουν το Σύνταγμα με το οποίο κυβερνάται η Αμερική σήμερα». Ο συνταγματάρχης Miller πολέμησε στη Λειβαδιά, δίπλα στους οπλαρχηγούς της περιοχής. Ένας από αυτούς, που λεγόταν Μιλτιάδης, έχασε κάποτε τη ζωή του σε μια μάχη κατά των Τούρκων. Άφησε ένα μικρό αγόρι, τον Λουκά, και μάλιστα, έπειτα από λίγο, πέθανε και η γυναίκα του.

Ο συνταγματάρχης Miller είχε τον μικρό Λουκά υπό την προστασία του και όταν ύστερα από λίγα χρόνια επέστρεψε στην Αμερική, τον πήρε μαζί του. Εκεί τον υιοθέτησε και του έδωσε το όνομα Λουκάς Μιλτιάδης Miller. Ο Λουκάς σπούδασε νομική και πήρε το δίπλωμά του όταν ήταν είκοσι ενός χρονών. Άσκησε το επάγγελμα του δικηγόρου για μικρό χρονικό διάστημα και το 1846, όταν πέθανε ο θετός του πατέρας, πήγε στο Oshkosh, στο Winsconsin. Εκεί αγόρασε ένα μεγάλο αγρόκτημα και ασχολήθηκε με τη γεωργία. Δεν απομονώθηκε όμως από τη ζωή. Καλλιέργησε παράλληλα και τις σχέσεις του με τους πολιτικούς της περιοχής. Σε λίγο διάστημα, με το δυναμικό και ανεξάρτητο πνεύμα που τον διέκρινε, έγινε το 1853 μέλος του νομοθετικού σώματος στην πολιτεία του Winsconsin. Οι συμπολίτες του εκτίμησαν τις υπηρεσίες του και τον ψήφισαν το 1891 αντιπρόσωπό τους για το ομοσπονδιακό Κογκρέσο. Έτσι ο Λουκάς Μιλτιάδης Miller έγινε ο πρώτος Ελληνοαμερικανός βουλευτής στο Κογκρέσο. Πολλές ομιλίες του έμειναν ιστορικές, όπως φαίνεται από τα αρχεία του Κογκρέσου. Πέθανε το 1902, σε ηλικία 78 χρονών.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΝΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ ΣΟΦΟΚΛΗΣ (1804-1883)

EVANGELOS SOPHOCLES

Ο Ευαγγελινός Αποστολίδης γεννήθηκε το 1804 στους Τσαγγαράδες του Πηλίου. Από μικρός ξεχώρισε για την εξυπνάδα και τη φιλομάθειά του και οι γονείς του τον έστειλαν στην Αίγυπτο, στο μοναστήρι της Αγίας Αικατερίνης του Σινά. Εκεί έζησε μελετώντας δίπλα στον θείο του, ηγούμενο στο μετόχι του Καΐρου, ως το 1820. Τότε επέστρεψε στην Ελλάδα, για να πάει στο Γυμνάσιο στη Θεσσαλία. Δεν έμεινε όμως

για πολύ εκεί, καθώς το 1821 αρχίζει η Επανάσταση του 1821 και κλείνει το σχολείο του. Γυρίζει ξανά στο μοναστήρι, όπου μένει ως το θάνατο του θείου του. Στη συνέχεια, επιστρέφει στην Ελλάδα, και μάλιστα στη Σύρο, όπου συνέχισε τις σπουδές του με τον Άνθιμο Γαζή. Ο Γαζής μάλιστα του έδωσε και το όνομα Σοφοκλής για την μεγάλη αγάπη που έδειχνε για την Αρχαία Ελληνική γλώσσα. Εκεί γνώρισε και τον Αμερικανό ιεραπόστολο Josiah Brewer, που τον προσκάλεσε στην Αμερική και φρόντισε να αναλάβει τις σπουδές του μια πλούσια οικογένεια της Μασαχουσέτης. Έφτασε στις ΗΠΑ το 1828 και παρακολούθησε για λίγο μαθήματα στο Amherst College. Παρέμεινε για μερικά χρόνια στο Χάρτφορντ και στο Νιού Χαϊβεν της Πολιτείας του Κοννέκτικατ και το 1842 του ανετέθη η διδασκαλία της ελληνικής στο πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ.

Ο Σοφοκλής ασχολήθηκε με τη μελέτη και την εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας. Το σπουδαιότερο από τα έργα του ήταν το «Λεξικό της Ρωμαϊκής και Βυζαντινής Περιόδου», που κάλυπτε την περίοδο 146 π.Χ. έως το 1100 μ.Χ. Το λεξικό αυτό ανατυπώθηκε πολλές φορές (1870, 1887, 1900) και θεωρείται κλασσικό στον τομέα του. Το 1849 επισκέφθηκε την ελεύθερη πια Ελλάδα και το 1859 παίρνει προαγωγή και γίνεται υφηγητής της ελληνικής. Το επόμενο έτος το Χάρβαρντ δημιούργησε μια ειδική έδρα Αρχαίων Ελληνικών, Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών, την οποία κατέλαβε και διατήρησε μέχρι το θάνατό του, το 1883.

Ο Σοφοκλής πέρασε την ζωή του με λιτότητα και μελέτη. Έμεινε σε ένα μικρό διαμέρισμα στο χώρο του Πανεπιστημίου. Η συντροφιά του ήταν οι σπουδαστές του, με τους οποίους έκανε μακρινούς περιπάτους στον περίβολο της σχολής, συζητώντας μαζί τους τα αγαπημένα του θέματα. Ζούσε πολύ οικονομικά και τα χρήματα του μισθού του τα διέθετε για εκπαιδευτικούς και φιλανθρωπικούς σκοπούς. Ποτέ δεν έπαψε να στέλνει χρήματα στη Μονή της Αγίας Αικατερίνης του Σινά, που τον βοήθησε στα πρώτα του βήματα. Τα βιβλία του, μαζί με ένα σημαντικό κληροδότημα, τα άφησε μετά τον θάνατό του στη βιβλιοθήκη του πανεπιστημίου του Χάρβαρντ. Στα αρχεία της Αμερικανικής Ακαδημίας Καλών Τεχνών και Επιστημών (American Academy of Fine Arts and Sciences) υπάρχει η εξής μνεία για τον Σοφοκλή: «είναι αμφίβολο αν υπήρχε άλλος άνθρωπος, που οι δωρεές του ήταν τόσο μεγάλες, σε σχέση με όσα ο ίδιος ξόδευε για τον εαυτό του... Τώρα πού πέθανε, νιώθουμε ότι έσπασε ξαφνικά ένας δεσμός πού μάς συνέδεε με έναν κόσμο πέρα από τον δικό μας ορίζοντα. Αλήθεια, φαινόμενα σαν τον Σοφοκλή είναι σπάνια στους ακαδημαϊκούς μας κύκλους, και πιστεύουμε ότι ήταν προνόμιό μας πού τον είχαμε ανάμεσά μας».

ΜΙΧΑΗΛ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

MICHAEL ANAGNOS

Μετά την Επανάσταση του 1821 η ελεύθερη Ελλάδα τίμησε τον Αμερικανό φιλέλληνα Σαμουήλ Γκρίντλ Χάου με τον βαθμό του Αρχιχειρουργού του Ελληνικού Πολεμικού Ναυτικού, ευχαριστώντας τον για τις υπηρεσίες του. Όμως ο Χάου δεν ξέχασε την Ελλάδα και το 1866, όταν ξέσπασε η Κρητική Επανάσταση, ήρθε ξανά από την Αμερική για να βοηθήσει τους πρόσφυγες του κρητικού αγώνα. Ίδρυσε μάλιστα και βιοτεχνική σχολή γι' αυτούς, στην οποία προσέλαβε ως γραμματέα του τον Μιχαήλ Αναγνωστόπουλο, από το Πάπιγκο της Ηπείρου. Ο Αναγνωστόπουλος είχε σπουδάσει νομικά στην Αθήνα, είχε

εργασθεί ως αρχισυντάκτης της εφημερίδας «Εθνοφύλαξ» και ήταν γνωστός για τις φιλελεύθερες ιδέες του. Η αγάπη για την ελευθερία και τα ανθρωπιστικά ιδεώδη συνέδεσε πολύ γρήγορα τους δύο άνδρες και ο Χάου, επιστρέφοντας στην Αμερική το 1868, πήρε μαζί του και τον Αναγνωστόπουλο, τον οποίο διόρισε βοηθό του στο ίδρυμα τυφλών που διηύθυνε ο ίδιος.

Πολύ σύντομα οι δεσμοί των δύο ανδρών έγιναν ακόμη πιο στενοί. Ο Αναγνωστόπουλος παντρεύτηκε το 1870 την κόρη του Χάου, Julia Romana. Όταν το 1876 ο Χάου πέθανε, σε ηλικία 75 ετών, ο Αναγνωστόπουλος έγινε διευθυντής του Ιδρύματος Πέρκινς, που λειτουργούσε στο Watertown, προάστειο της Βοστώνης, και φρόντιζε για την μόρφωση και προστασία των τυφλών.

Όταν έγινε διευθυντής του ιδρύματος ο Ανάγνος, όπως ήταν πλέον γνωστός στη Βοστώνη, άρχισε αμέσως την συλλογή χρημάτων για την εγκατάσταση τυπογραφείου και εκτύπωση βιβλίων για τους τυφλούς. Μέσα σε λίγο διάστημα συνέλεξε το σημαντικό τότε ποσό των 100 χιλιάδων δολαρίων και με αυτό τύπωσε βιβλία για τους τυφλούς και τα διένειμε σε όλες τις δημόσιες βιβλιοθήκες της Μασσαχουσέτης. Με την βοήθεια επίσης της συζύγου του ίδρυσε στο Jamaica Plain της Βοστώνης νηπιαγωγείο για τυφλά παιδιά. Τέλος, υποδειγματική παρέμεινε η υπομονή και επιμονή του στην εκπαίδευση των κωφαλάων τυφλών. Μερικοί από τους μαθητές του, όπως ο Τόμας Στρίγκερ, η Χέλεν Κέλλερ, η Ελίζαμπεθ Ρόμπιν, κ.ά., έγιναν γνωστοί σε όλο τον κόσμο. Το 1900 ο Ανάγνος αντιπροσώπευσε το ίδρυμά του και την Αμερικανική Κυβέρνηση στο Διεθνές Συνέδριο Διδασκάλων και Φίλων των Τυφλών στο Παρίσι.

Σύμφωνα με τους New York Times, 7 Ιουλίου 1886, στο 9ο συνέδριο του στη Νέα Υόρκη στις 6 Ιουλίου του 1886, ξεχώρισε η ανακοίνωση του Μ. Αναγνωστόπουλου.

CARE OF THE BLIND

CONVENTION OF THE AMERICAN ASSOCIATION OF INSTRUCTORS

Nearly every State in the Union was represented yesterday at the ninth biennial convention of the American Association of Instructors Of the Blind, which was opened at the New-York Institute for the Blind [...] The paper which attracted the most attention was " A Consideration of the principles upon which the organization of Industrial Establishments for the Blinds should be Based, " by M. Anagnos. The speaker alluded to the discouragements suffered by the blind. He thought they wanted special asylums or work-shops. He denounced the system which congregated the blinds together as paupers. [...] It was particularly essential that they should not be treated as a separate class.

Επίσης, ο Ανάγνος προσπάθησε να βοηθήσει και τα παιδιά του χωριού του, προσφέροντας το σημαντικό για την εποχή ποσό των 25.000 δολαρίων στα σχολεία του Παπίγκου. Τη δωρεά αυτή συνόδευε και επιστολή, που μεταξύ άλλων έλεγε και τα εξής: «...Εζησα πολλά χρόνια σε ξένους τόπους, αλλά ποτέ, ούτε στις λύπες μου, ούτε στις χαρές μου, ξέχασα την αγαπημένη μου πατρίδα. Πάντοτε προσπάθησα να εργαστώ για την πρόοδό της. Και τώρα, τα χρήματα που μάζεψα, ύστερα από χρόνια σκληρής δουλειάς, τα σπέρνω χαρούμενα πάνω στη γη της. Ας φυτρώσουν τα πιο όμορφα λουλούδια της μόρφωσης, της προόδου και του πολιτισμού».

Το 1906 ο Ανάγνος πήγε για τους Ολυμπιακούς αγώνες στην Αθήνα και μετά ταξίδεψε στην Τουρκία, στη Σερβία και στη Ρουμανία. Αρρώστησε όμως στο Τούρνο-Σεβερίνο της Ρουμανίας, όπου και πέθανε στις 29 Ιουνίου. Η σωρός του μεταφέρθηκε και τάφηκε με τιμές στο χωριό του, το Πάπιγκο της Ηπείρου.

Την είδηση του θανάτου του Ανάγνου ακολούθησαν εκδηλώσεις στις οποίες τιμήθηκε η μνήμη του, στην Ελλάδα και στις ΗΠΑ. Ο τύπος της εποχής αναφέρθηκε πολλές φορές στο έργο του. Οι έφοροι του ιδρύματος Πέρκινς εκείνο το έτος ανέφεραν στην έκθεσή τους: «Η Αμερική έχασε ένα πιστό θετό της τέκνο. Η Ελλάς έχασε ένα ένδοξο γιό της, οι αόμματοι του κόσμου όλου έναν πατέρα και η ανθρωπότητα έναν φίλο». Σε μια άλλη επίσημη τελετή που έγινε στις 24 Οκτωβρίου του 1906, ο φίλος του και κυβερνήτης της Μασσαχουσέτης Guild, μεταξύ άλλων ανέφερε και τα εξής: «...Το όνομα του Μιχαήλ Ανάγνου ανήκει στην Ελλάδα. Η φήμη του ανήκει στις Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά οι υπηρεσίες του ανήκουν στην ανθρωπότητα».

Στην πινακοθήκη που βρίσκεται στη βάση του αγάλματος της Ελευθερίας στη Νέα Υόρκη, ανάμεσα στους ξένους που έζησαν και διέπρεψαν στις Η.Π.Α., το πορτραίτο του Ανάγνου αντιπροσωπεύει την Ελλάδα.

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο η Εταιρεία των Αμερικανών Φίλων των Τυφλών της Ελλάδος, έστειλε στην Ελλάδα την τυφλή απόφοιτο του ιδρύματος Πέρκινς, Κυριακή Νικολαΐδου για να βοηθήσει τους εκεί τυφλούς. Πράγματι η Νικολαΐδου εργάστηκε σκληρά για να βελτιώσει τη θέση των τυφλών της Ελλάδος την δύσκολη εκείνη εποχή. «...Η κατάσταση των τυφλών στην Ελλάδα είναι ελεεινή και αξιοδάκρυτος» έγραφε τότε η ίδια. Με την βοήθειά της τα πράγματα βελτιώθηκαν σημαντικά, ιδιαίτερα όταν αρκετά τυφλά παιδιά ήρθαν να εκπαιδευτούν στο ίδρυμα Πέρκινς στη Βοστώνη.

Τέλος, το 1944, όταν η Αμερικανική Κυβέρνηση θέλησε να τιμήσει την προσφορά των ελληνοαμερικανών στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, έδωσε το όνομα «Michael Anagnos» σε ένα αμερικανικό πλοίο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΡΟΥΜΙΔΗΣ (1805-1880) CONSTANTINO BRUMIDI

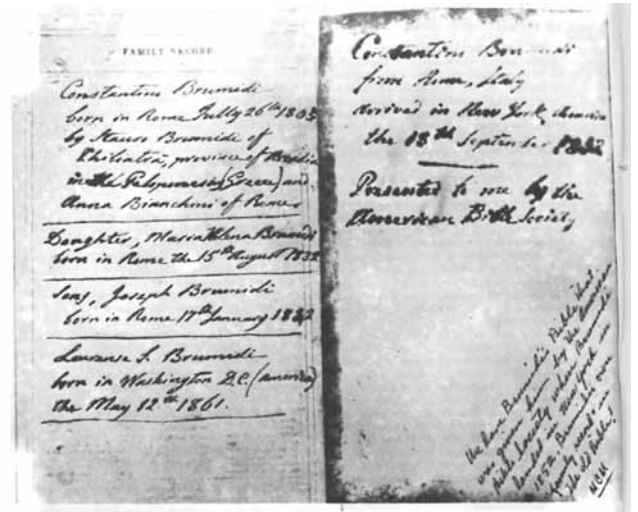
Όταν ο Κωνσταντίνος Μπρουμίδης έφτασε με το πλοίο στη Νέα Υόρκη, έγραψε στην Αγία Γραφή που του δώρισε η Αμερικανική Βιβλική Εταιρεία: «Κωνσταντίνος Μπρουμίδης, γεννηθείς στη Ρώμη στις 26 Ιουλίου 1805, από τον Σταύρο Μπρουμίδα από τα Φιλιατρά, επαρχία της Αρκαδίας, της Πελοποννήσου, Ελλάδα και της Άννας Bianchini, της Ρώμης».

Η δεύτερη μαρτυρία για την ελληνική καταγωγή του Μπρουμίδα προέρχεται από τον πρώτο Έλληνα πρεσβευτή στην Ουάσιγκτον, τον Αλέξανδρο Ρίζο Ραγκαβή. Ο Ραγκαβής (1809-1892), που ήταν γνωστός ποιητής στην εποχή του, συναντήθηκε με τον Μπρουμίδα στην Ουάσιγκτον. Για τη συνάντηση αυτή φρόντισε ένας ελληνικής καταγωγής υπάλληλος του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ. Την συνάντηση αυτή την αναφέρει ο Ραγκαβής στο ημερολόγιό του, λέγοντας: «ο Έλληνας Μπρουμίδης, μεγαλωμένος στην Ρώμη, του οποίου την γνωριμία έκαμα σήμερα με μεγάλο ενδιαφέρον...».

Σύμφωνα με στοιχεία της νεότερης έρευνας, ο πατέρας του Μπρουμίδα έφυγε από την Ελλάδα και εγκαταστάθηκε στη Ρώμη. Στη Ρώμη ήταν μέλος της εκεί ελληνικής παροικίας και μετά από καιρό παντρεύτηκε την Ιταλίδα σύζυγό του. Από τον γάμο αυτόν γεννήθηκε ο Κωνσταντίνος, που μεγάλωσε και σπούδασε ζωγραφική στη Ρώμη.

Το 1852 ο Κωνσταντίνος Μπρουμίδης, εξαιτίας των πολιτικών και πολεμικών αναστατώσεων που γνώριζε τότε η Ιταλία, αναζήτησε την τύχη του στη νέα ανερχόμενη δύναμη, την Αμερική. Μετά τη Νέα Υόρκη, πήγε στην Ουάσιγκτον και εκεί, το 1855, του ανατέθηκε να διακοσμήσει με τοιχογραφίες το Αμερικανικό Καπιτώλιο.

Ο Μπρουμίδης αφιέρωσε στο έργο αυτό το μεγαλύτερο μέρος της καριέρας του. Ζωγράφιζε για είκοσι πέντε χρόνια, κατά τη διάρκεια της θητείας έξι Αμερικανών Προέδρων. Η τέχνη του ήταν τόσο εξαιρετική, ώστε πολλοί τον αποκάλεσαν Μιχαήλ Άγγελο και Ελ Γκρέκο της Αμερικής. Ιδιαίτερη θέση στο έργο του έχει η Αποθέωση του Ουάσιγκτον, που ευρίσκεται στο θόλο του Αμερικανικού Καπιτωλίου, και συμβολίζει τη ζωή, την ελευθερία και την επιδίωξη της ευτυχίας (life, liberty and the pursuit of happiness), που αναφέρεται και στην Αμερικανική Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας. Ο Μπρουμίδης πέθανε στις 19 Φεβρουαρίου του 1880, λίγους μήνες μετά από ένα ατύχημα που είχε, καθώς ζωγράφιζε.

Σήμερα, όλα τα βιβλία που αναφέρονται στην ιστορία του Αμερικανικού Καπιτωλίου, αναφέρονται με θαυμασμό στη ζωγραφική του Μπρουμίδη, χαρακτηρίζοντάς τον «Michelangelo of the United States Capitol». Αλλά και οι τουρίστες που επισκέπτονται το Καπιτώλιο, μαζί με την ιστορία του, μαθαίνουν και για τη ζωή του μεγάλου αυτού ελληνοαμερικανού ζωγράφου.

Ο ΣΠΥΡΟΣ ΣΚΟΥΡΑΣ (1893-1971)

SPYROS SKOURAS

Ένα όνομα που άρχισε να ανέρχεται στον κόσμο του κινηματογράφου στην Αμερική το δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα ήταν το όνομα των αδελφών Σκούρα: του Γεωργίου, του Κωνσταντίνου (Charles) και του Σπύρου. Τα τρία αδέρφια κατάγονταν από μια φτωχή πολύτεκνη οικογένεια, με δεκατρία παιδιά, στο Σκουροχώρι της Αρκαδίας. Ο πατέρας τους ήταν βοσκός και ήρθαν στην Αμερική για μια καλύτερη τύχη. Οι αδελφοί Σκούρα ασχολήθηκαν νωρίς με τις κινηματογραφικές επιχειρήσεις. Ξεκινώντας από ένα μικρό κινηματογράφο, το Olympia, που ίδρυσαν στο St. Louis το 1914, γρήγορα έγιναν πολύ ισχυροί παράγοντες στον χώρο του θεάματος. Το 1942 είχαν ήδη 563 κινηματογράφους. Η εταιρεία που τους έκανε διάσημους ήταν η Twentieth Century Fox Film Corp., μία από τις πέντε μεγαλύτερες στο είδος της, την δεκαετία του 1940. Από το 1942 έως το 1962 πρόεδρος της ήταν ο Σπύρος Σκούρας. Ο ίδιος διετέλεσε επίσης πρόεδρος και των εταιριών Warner Bros. και National Theaters Amusement Co.

Εκτός από την παραγωγή ταινιών, η Twentieth Century Fox είχε στην ιδιοκτησία της εκατοντάδες κινηματογράφους σε όλη την Αμερική. Σχεδόν κάθε πόλη είχε τον κινηματογράφο της: μόνο στη Νέα Υόρκη υπήρχαν εξήντα έξι αίθουσες προβολής και ο κινηματογράφος «Academy of Music» στην 14η οδό, ο πολυτελέστερος και μεγαλύτερος στην εποχή του, ήταν ιδιοκτησία της. Τόση ήταν η οικονομική δύναμη της εταιρείας, ώστε ο Charles Σκούρας το 1946 ήταν ο άνθρωπος, που, σύμφωνα με το Υπουργείο Οικονομικών, έπαιρνε το μεγαλύτερο μισθό στις ΗΠΑ, 568.114 δολάρια.

Ο πιο γνωστός όμως από τους τρεις αδελφούς στην ομογένεια ήταν ο Σπύρος Σκούρας. Παρά τις πολλές επαγγελματικές υποχρεώσεις του, ο Σπύρος, όπως και τ' αδέρφια του, διέθεσε αρκετό από τον πολύτιμο χρόνο του για την διοργάνωση της Greek War Relief Association, όταν η Ελλάδα ήταν υπό την κατοχή των Ιταλών και Γερμανών κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Και τα τρία αδέρφια διοργάνωσαν πολλές φιλανθρωπικές δραστηριότητες για την ανακούφιση του ελληνικού λαού από τον πόλεμο και την κατοχή. Σε πολλές περιπτώσεις χρησιμοποίησαν τους κινηματογράφους τους για τη διενέργεια εράνων και την συλλογή χρημάτων. Ακόμη και η αμερικανική κινηματογραφική βιομηχανία, ύστερα από ενέργειες του Σπύρου Σκούρα, προσέφερε πάνω από ένα εκατομμύριο δολάρια για την ενίσχυση του εράνου της Greek War Relief Association.

Ο Σπύρος Σκούρας υπήρξε σημαντικό στέλεχος της ελληνικής ομογένειας στις ΗΠΑ, φίλος κυβερνητικών παραγόντων στην Αμερική και στην Ελλάδα, αλλά και φίλος της τότε βασιλικής οικογένειας. Με τις γνωριμίες του βοήθησε

πολλούς αναξιοπαθούντες και φυλακισμένους μετά την κατοχή.

Οι αδελφοί Σκούρα βοήθησαν επίσης πολύ και τις δραστηριότητες της Ομογένειας, όπως η ανέγερση του καθεδρικού ναού της Αγίας Σοφίας στο Λος Άντζελες της Καλιφόρνιας, όπου πρωτοστάτησε ο Charles. Ο Σπύρος Σκούρας ενίσχυσε σημαντικά την Αρχιεπισκοπή Αμερικής στην πραγματοποίηση όλων των μεγάλων έργων της και υπήρξε μέλος του Αρχιεπισκοπικού Συμβουλίου για πολλά χρόνια. Τόσο η Εκκλησία, όσο και η Πολιτεία τον τίμησαν με πολλές διακρίσεις. Η Αρχιεπισκοπή έδωσε το όνομά του σ' ένα από τα κτίρια του Ελληνικού Κολεγίου (Hellenic College). Τιμητικές διακρίσεις έλαβε επίσης από την Αχέπα, το Ελληνικό κράτος και την Μητέρα Εκκλησία.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΧΕΛΗΣ

WILLIAM HELIS

Ο Βασίλειος Χέλης, από τα Τρόπαια της Αρκαδίας, έφτασε στη Νέα Υόρκη το 1904. Στην αρχή ασχολήθηκε με μικροεπιχειρήσεις, για να εξοικονομήσει τα πρώτα του χρήματα και να ασχοληθεί στη συνέχεια με τη βασική του επιδίωξη, την ανεύρεση πετρελαίου.

Οι πρώτες του προσπάθειες, ανοίγοντας πηγάδια σε διάφορες Πολιτείες, όπως την Καλιφόρνια, την Οκλαχόμα και το Τέξας, δεν έφεραν το ποθητό αποτέλεσμα. Αγωνίστηκε για πολλά χρόνια, αντιμετωπίζοντας πολλές δυσκολίες, μέχρι το 1933, που η τύχη του χαμογέλασε στην Πολιτεία της Λουιζιάνας. Εκεί ο Χέλης είχε την πρώτη του επιτυχή γεώτρηση και το όνειρό του άρχισε να πραγματοποιείται.

Μέσα στην επόμενη δεκαετία ο Χέλης έγινε «ο βασιλιάς των πετρελαίων» της Λουιζιάνας. Διέθεσε μεγάλα ποσά για την αξιοποίηση των πετρελαιοπηγών της Λουιζιάνας και του Τέξας και αγόρασε πενήντα πετρελαιοφόρα, για τη μεταφορά του «μαύρου χρυσού». Κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, όλη η παραγωγή της εταιρείας του, της Helis Petroleum Company, που ανερχόταν σε ενάμιση εκατομμύριο βαρέλια το χρόνο, καθώς και το προσωπικό και τα πλοία του τέθηκαν στην διάθεση της αμερικανικής κυβέρνησης.

Μετά την επιτυχία του στον χώρο των πετρελαίων, ο Χέλης φρόντισε να επεκταθεί και σε άλλους τομείς. Έγινε ένας από τους κύριους μετόχους της βιομηχανίας ούσκι King's Ransom και House of Lords στην Αγγλία.

Δημιούργησε επίσης ένα από τα καλύτερα ιπποφορβεία της Αμερικής, στο κτήμα του, Helis Stock Farm, στο Jobstown του New Jersey. Μερικά από τα άλογά του, όπως το Cosmic Bomb και το Ελπίς, κέρδισαν πολλά έπαθλα και το όνομα των στάβλων του έγινε πολύ γνωστό.

Ο Βασίλειος Χέλης διέθετε κάθε χρόνο ένα σημαντικό μέρος των εσόδων του για κοινωνικές σκοπούς. Το Ινστιτούτο Ιατρικών Ερευνών για την Καταπολέμηση των Τροπικών Ασθενειών του Πανεπιστημίου της Λουιζιάνας ιδρύθηκε χάρη σε μια γενναία δωρεά του. Πρόσφερε ένα σημαντικό ποσό στην Ελληνική Κυβέρνηση, το 1938, για να αγοραστεί το κτίριο της Πρεσβείας στην Ουάσιγκτον, στην Massachusetts Avenue. Μετά την αγορά του κτιρίου, ο ίδιος διέθεσε επίσης τα απαιτούμενα χρήματα για την απόκτηση ενός πίνακα του El Greco, που απεικόνιζε τον Άγιο Φραγκίσκο και τον δώρισε στην πρεσβεία. Ο Χέλης θέλησε να βοηθήσει τη γενέτειρά του και πριν από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν διέθεσε σημαντικά χρηματικά ποσά για την ανεύρεση πετρελαίου στην Ελλάδα. Δυστυχώς, ακολούθησε ο Πόλεμος και οι έρευνες του δεν ολοκληρώθηκαν. Ο Χέλης, με τη γνωστή γενναιοδωρία του, παραχώρησε στην ελληνική κυβέρνηση όλες τις εγκαταστάσεις, τα αυτοκίνητα και μηχανήματα που ανήκαν στην εταιρία του.

Κατά τη διάρκεια της Κατοχής αλλά και αργότερα, μαζί με τους αδελφούς Σκούρα, ήταν από τους πρωτεργάτες στην ίδρυση της Greek War Relief Association. Υπήρξε ένα από τα πρώτα μέλη της Κεντρικής Εκτελεστικής Επιτροπής και το 1946 εξελέγη Εθνικός Πρόεδρος. Από τη θέση του αυτή εργάστηκε με ζήλο για τη συγκέντρωση και αποστολή στην Ελλάδα οικονομικής βοήθειας, ύψους 12.000.000 δολαρίων, το 1947. Την ίδια περίοδο πρωτοστάτησε, με προσωπικές του δωρεές, και ως Πρόεδρος της Επιτροπής Εράνων, στην ανέγερση του Παναρκαδικού Νοσοκομείου στην Τρίπολη.

Ταυτόχρονα ο Χέλης παρουσίασε έντονη δραστηριότητα και στον ομογενειακό χώρο. Ήταν ένα από τα σημαντικά στελέχη της ΑΧΕΠΑ και το 1946 εξελέγη Ύπατος Αντιπρόεδρος της. Τον Αύγουστο του 1947 στο συνέδριο του Λος Άντζελες εξελέγη με μεγάλη πλειοψηφία Ύπατος Πρόεδρος (Supreme President).

Η Ελλάδα τίμησε τον Χέλη για τις υπηρεσίες του προς την γενέτειρά του με το αξίωμα του Γενικού Προξένου στη Νέα Ορλεάνη, αρμόδιου για τις Νότιες και Νοτιοδυτικές Πολιτείες. Το ίδιο επίσης αξίωμα απένειμε και στον γιο του.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ (1883-1962) GEORGE PAPANIKOLAOU

Ο Γεώργιος Παπανικολάου γεννήθηκε στην Κύμη της Εύβοιας το 1883 και πέθανε στο Μαϊάμι της Φλόριδας, το 1962. Ο πατέρας του ήταν γιατρός και δήμαρχος της Κύμης. Σπούδασε Ιατρική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (1898-1904) και συνέχισε τη μεταπτυχιακή του εκπαίδευση στη Γερμανία, στα πανεπιστήμια της Λένας, του Φράιμπουργκ και του Μονάχου. Στο Μόναχο ειδικεύτηκε σε θέματα βιολογίας, έγραψε τη διατριβή του και αναγορεύτηκε διδάκτορας (1910).

Μετά το τέλος των σπουδών του ήρθε στην Ελλάδα, όπου παντρεύτηκε την Ανδρομάχη Μαυρογένη και μετά αναχώρησε για τη Γαλλία. Εκεί εργάστηκε για λίγο στο Ωκεανογραφικό Ινστιτούτο του Πρίγκηπα του Μονακό Αλβέρτου και μετά επέστρεψε στην Ελλάδα, όπου και υπηρέτησε στον ελληνικό στρατό ως ανθυπίατρος κατά την διάρκεια των Βαλκανικών Πολέμων. Μετά το τέλος του πολέμου έφυγε με την γυναίκα του για την Αμερική, τον Οκτώβριο του 1913.

Με τη βοήθεια του διάσημου βιολόγου T. Morgan, εξασφάλισε μια θέση τεχνικού στο Τμήμα Παθολογικής Ανατομικής και Μικροβιολογίας στο νοσοκομείο της Νέας Υόρκης New York Hospital. Λίγο αργότερα προσελήφθη ως βοηθός στο Τμήμα Ανατομικής της Ιατρικής Σχολής του Παν/μίου Cornell, όπου εργάστηκε για σαρανταεπτά χρόνια. Στο διάστημα αυτό ο Παπανικολάου εργάστηκε ως ερευνητής και καθηγητής και έκανε μια λαμπρή σταδιοδρομία. Αρχικά (1923) ήταν Επίκουρος Καθηγητής, το 1957 έγινε Τακτικός Καθηγητής και το 1961 Ομότιμος.

Όταν απεχώρησε από το Cornell τον προσκάλεσαν στο Μαϊάμι της Φλόριδας, όπου και του ανέθεσαν την οργάνωση και διεύθυνση ενός κέντρου έρευνας για τον καρκίνο, που φέρει το όνομά του. Δυστυχώς δεν πρόλαβε να συνεχίσει το έργο του, γιατί πέθανε το επόμενο έτος (1962).

Ο Παπανικολάου για πενήντα περίπου χρόνια εργάστηκε σε θέματα βιολογίας και ιδιαίτερα στο θέμα της κατανόησης της ορμονικής φυσιολογίας των γυναικών. Οι έρευνές του ήταν πρωτοποριακές και οδήγησαν στην ανακάλυψη ενός νέου τρόπου διαγνώσεως του καρκίνου της μήτρας στις γυναίκες. Η μέθοδος μάλιστα που ανακάλυψε για την έγκαιρη διάγνωσή του, πήρε το όνομά του και σήμερα σ' όλο τον κόσμο είναι γνωστή ως «Pap Smear Test», ή πιο απλά «Παπ Τέστ».

Ο Γεώργιος Παπανικολάου έλαβε πολλές διακρίσεις και βραβεία από την Ελλάδα και την Αμερική. Τα ελληνικά και τα αμερικανικά ταχυδρομεία κυκλοφόρησαν δύο φορές αναμνηστικά γραμματόσημα με τη μορφή του και διάφορα νοσοκομεία ή τμήματά τους φέρουν το όνομά του, όπως το γνωστό «Νοσοκομείο Παπανικολάου» στη Θεσσαλονίκη. Πανεπιστήμια επίσης από διάφορες χώρες τον ανακήρυξαν επίτιμο διδάκτορα και το 1960 προτάθηκε για το βραβείο Νομπέλ Ιατρικής. Τέλος, το έτος 1983, εκατό χρόνια από τη γέννησή του, ονομάστηκε έτος Γεωργίου Παπανικολάου και όλος ο κόσμος τίμησε τη μνήμη του, για τις πολύτιμες υπηρεσίες που προσέφερε στην ανθρωπότητα.

ΜΑΡΙΑ ΚΑΛΛΑΣ (1923-1977)

MARIA CALLAS

Η Μαρία Κάλλας (Μαρία Καλογεροπούλου) γεννήθηκε στη Νέα Υόρκη το 1923 από γονείς Έλληνες μετανάστες. Σε ηλικία δεκατεσσάρων ετών η Κάλλας έφυγε από τη Νέα Υόρκη και επέστρεψε με τη μητέρα της στην Ελλάδα. Το μουσικό της ταλέντο φάνηκε από μικρή ηλικία: η πρώτη της μάλιστα εμφάνιση ήταν σε ηλικία 15 ετών, όταν έπαιξε στην Αθήνα τον ρόλο της Σαντούτσας στην όπερα «Καβαλλερία Ρουσικάνα». Η Κάλλας αρχικά σπούδασε στο Εθνικό Ωδείο και έπειτα στο Ωδείο Αθηνών. Δασκάλα της ήταν η τραγουδίστρια Elvira de Hidalgo. Μετά από μία σύντομη σταδιοδρομία στην Ελλάδα, η Κάλλας έφυγε για το εξωτερικό, όπου άρχισε και ο θρίαμβός της. Ήδη από το 1946 είχε γίνει μόνιμη πρωταγωνίστρια στην Σκάλα του Μιλάνου. Η επαγγελματική άνοδός της συνδέεται με την παράστασή της στην Βερόνα το 1947, όπου έπαιξε τον κύριο ρόλο στην όπερα «La Gioconda» του Ponchielli. Από την παράσταση αυτή δημιουργήθηκε μια φιλία μεταξύ αυτής και του διευθυντή Tullio Serafin, ο οποίος έγινε και ο καλλιτεχνικός της μέντορας. Την ίδια περίπου εποχή γνώρισε και τον Ιταλό βιομήχανο Giovanni Battista Meneghini, τον οποίον και παντρεύτηκε το 1949. Ο γάμος τους διάρκεσε μία δεκαετία και μετά χώρισαν (1959). Η Κάλλας

τραγούδησε στα μεγαλύτερα μουσικά θέατρα του κόσμου, ανάμεσα σ' αυτά ήταν και η «Μετροπόλιταν Όπερα» της Νέας Υόρκης, όπου διευθυντής ορχήστρας ήταν ένας άλλος διάσημος ελληνοαμερικανός, ο Δημήτρης Μητρόπουλος. Τραγούδησε επίσης αρκετές φορές και στην Ελλάδα, τόσο στο Φεστιβάλ Αθηνών, όσο και στο Φεστιβάλ Επιδαύρου.

Η Κάλλας έγινε διάσημη ως τραγουδίστρια λόγω της μεγάλης «έκτασης» χρωματισμών, που μπορούσε να λάβει η φωνή της, πράγμα που της επέτρεπε να αποδίδει πολλούς, διαφορετικούς και απαιτητικούς ρόλους: έτσι είχε ένα πλουσιότατο ρεπερτόριο. Ένα άλλο εξίσου σημαντικό πλεονέκτημά της ήταν οι μεγάλες υποκριτικές της ικανότητες. Ο συνδυασμός όλων αυτών έκανε την Κάλλας δημοφιλή σε παγκόσμια κλίμακα. Πέρα από το μεγάλο καλλιτεχνικό και υποκριτικό της ταλέντο η Κάλλας είχε και μια έντονη προσωπικότητα, που σφράγισε τόσο την καλλιτεχνική, όσο και την προσωπική της ζωή. Ο παγκόσμιος τύπος την παρακολουθούσε στενά σε κάθε της βήμα. Η ίδια παρέμεινε η αδιαφιλονίκητη «ντίβα» του εικοστού αιώνα και κέρδισε επάξια τον τίτλο της «πριμαντόννα ασσολούτα».

Με τον καιρό άρχισε να αποχωρεί από τον κόσμο της όπερας. Οι εμφανίσεις της γίνονταν όλο και πιο αραιές, αλλά η παρουσία της στον χώρο της δισκογραφίας παρέμενε έντονη. Η Κάλλας ηχογράφησε πάνω από είκοσι όπερες και εμφανίσθηκε επίσης και στον κινηματογράφο παίζοντας τον ρόλο της «Μήδειας» στην ομώνυμη ταινία του Φράνκο Τζεφφρέλι. Τα τελευταία της χρόνια τα έζησε στο Παρίσι, όπου και πέθανε απροσδόκητα στο Παρίσι στις 16 Σεπτεμβρίου, 1977. Λίγο πριν πεθάνει χρηματοδότησε το βραβείο «Μαρία Κάλλας», που δίνεται κάθε χρόνο με εισήγηση της Λυρικής Σκηνής, σε νέες Ελληνίδες τραγουδίστριες, για να κάνουν ανώτερες φωνητικές σπουδές στο εξωτερικό.

Η μοναδική φωνή της Μαρίας Κάλλας έχει και σήμερα φίλους και θαυμαστές σε όλο τον κόσμο.

ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ ΚΑΒΑΔΑΣ (1885-1962) ATHINAGORAS KAVADAS

Η ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ

Η πρώτη Θεολογική Σχολή της Ορθοδοξίας που λειτουργήσε στις ΗΠΑ είναι η Ιερατική Σχολή του Αγίου Αθανασίου, στην Αστόρια της Νέας Υόρκης. Ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 1921, από τον τότε Μητροπολίτη Αθηνών και μετέπειτα Πατριάρχη, Μελέτιο Μεταξάκη, που βρισκόταν για ένα διάστημα στην Αμερική. Η διάρκεια ζωής της Σχολής αυτής ήταν πολύ μικρή, καθώς έκλεισε μετά τρία χρόνια, λόγω οικονομικών δυσκολιών.

Η δεύτερη προσπάθεια δημιουργίας Ιερατικής Σχολής έγινε ύστερα από δεκαπέντε χρόνια και συνδέεται άμεσα με το όνομα του πρώτου της Σχολάρχη, Αθηναγόρα Καβάδα, Αρχιμανδρίτη και μετέπειτα Επισκόπου και Αρχιεπισκόπου Θυατείρων. Πρόκειται για τη Θεολογική Σχολή του Τιμίου Σταυρού, η ιστορία της οποίας αρχίζει το 1937, στην πόλη Romfret της Πολιτείας του Κοννέκτικατ.

Η σχολή αυτή εξελίχτηκε αργότερα στο δίδυμο εκπαιδευτικό ίδρυμα του ελληνισμού στις ΗΠΑ, του Ελληνικού Κολεγίου και της Θεολογικής Σχολής του Τιμίου Σταυρού. Η επιτυχία της προσπάθειας αυτής οφείλεται στον πρώτο της Σχολάρχη.

Ο Καβάδας (1885-1962) υπήρξε η ψυχή της νέας Σχολής στα πρώτα της βήματα και μία από τις πιο εμπνευσμένες προσωπικότητες του κλήρου στην Αμερική τον 20ό αιώνα. Γεννήθηκε στην Κέρκυρα, όπου και ολοκλήρωσε τις γυμνασιακές του σπουδές. Σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, απ' όπου και αποφοίτησε με άριστα (1910). Έκανε μεταπτυχιακές σπουδές με υποτροφία στο πανεπιστήμιο της Οξφόρδης στην Αγγλία και αργότερα η Εκκλησία τον έστειλε στις ΗΠΑ (1921). Στην Αμερική ήταν διευθυντής του γραφείου του Αρχιεπισκόπου Αθηναγόρα στην Νέα Υόρκη και αργότερα Προϊστάμενος του Καθεδρικού Ναού της Βοστώνης. Διακρίθηκε για το συγγραφικό του έργο και για την εκκλησιαστική του δράση.

Χάρη στην επιμονή του Καβάδα και με τη συνεργασία του τότε Αρχιεπισκόπου Αθηναγόρα, η Σχολή πέτυχε τους στόχους της. Αρχικά προβλεπόταν μόνον διετής φοίτηση και οι φοιτητές θα συνέχιζαν κατόπιν τις σπουδές τους στην Ελλάδα. Αυτό όμως άλλαξε γρήγορα λόγω του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και της Κατοχής. Η φοίτηση έγινε σύντομα

εξαετής και οι πρώτοι απόφοιτοί της χειροτονήθηκαν αμέσως και υπηρέτησαν τις Κοινότητες της Εκκλησίας στην Αμερική.

Το 1947 ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνάγορας και η Εφορεία της Σχολής αποφάσισαν να μεταφέρουν τη Σχολή στο μεγαλύτερο πνευματικό κέντρο της Αμερικής, τη Βοστώνη. Βέβαια, η εγκατάσταση στο προάστιο Μπρουκλίν της Βοστόνης, δεν ήταν χωρίς προβλήματα. Αν και ο χώρος ήταν ειδικός και η έκταση αρκετά μεγάλη για τα δεδομένα της περιοχής (52 εκτάρια), τα οικονομικά και κτιριακά προβλήματα ήταν εξίσου μεγάλα. Μόνο η πίστη, και ο ενθουσιασμός του Καβάδα, των συνεργατών και των διαδόχων του κατάφεραν να φέρουν το ποθητό αποτέλεσμα.

Πράγματι, μέσα σε λίγα χρόνια (1954) η Σχολή είχε αναπτύξει αξιόλογη δραστηριότητα στο χώρο της και απένευσε πτυχία Θεολογίας (Bachelor of Arts in Theology) αναγνωρισμένα από την Πολιτεία της Μασσαχουσέτης. Δύο χρόνια αργότερα απέκτησε το δικαίωμα να απονέμει και πτυχία του μαγίστρου της Θεολογίας, δηλαδή Master's Degree in Sacred Theology ή S.T.M. Μετά δέκα χρόνια περίπου, δηλαδή το 1968, η Εφορεία της Σχολής αποφάσισε μια νέα επέκταση σπουδών. Έτσι, εκτός την Θεολογία, προστέθηκαν και άλλοι κλάδοι σπουδών, όπως η παιδαγωγική, οι κλασσικές σπουδές, η ψυχολογία, κ.λπ. Με τη νέα αυτή διάρθρωση, όλοι οι τομείς σπουδών που οδηγούσαν σε πτυχίο Bachelor αποτέλεσαν το Ελληνικό Κολλέγιο ή Hellenic College. Από τη διάρθρωση λοιπόν αυτή δημιουργήθηκε ένα δίδυμο ίδρυμα: το Ελληνικό Κολλέγιο που χορηγεί πτυχία Bachelor και η Θεολογική Σχολή του Τιμίου Σταυρού, που χορηγεί πτυχία μεταπτυχιακού επιπέδου, δηλαδή Master's.

Με την επέκταση αυτή πολλοί ομογενείς ήθελαν να δουν την πραγματοποίηση ενός ακόμη ονείρου: την ίδρυση δηλαδή στην Αμερική του πρώτου Ελληνικού Πανεπιστημίου, έξω από τα ελληνικά σύνορα! Η πραγματοποίηση του μεγαλεπήβολου αυτού σχεδίου δεν ήταν εύκολη υπόθεση, καθώς μερικοί υποστήριζαν ότι η Σχολή έπρεπε να παραμείνει μόνον Θεολογική.

Η επέκταση σε νέους κύκλους σπουδών, οδήγησε και στην αύξηση των φοιτητών αλλά και βελτίωση της όλης υποδομής. Η Σχολή του Pomfret ξεκίνησε με 15 φοιτητές. Στην αρχή της δεκαετίας του 1980 οι φοιτητές της Σχολής και του Κολλέγιου είχαν ξεπεράσει τους 250. Αρκετά νέα κτίρια είχαν προστεθεί και ο προϋπολογισμός το 1984 είχε ξεπεράσει τα δύο εκατομμύρια δολάρια, ταυτόχρονα όμως είχε αυξηθεί και το χρέος, που το 1984 πλησίαζε τα τρία εκατομμύρια. Στην πενταετία που ακολούθησε το Ίδρυμα γνώρισε μια περίοδο λιτότητας και περικοπής

προγραμμάτων. Στη δεκαετία του 1990 οι δυσκολίες είχαν πια ξεπεραστεί και άρχισε μια νέα περίοδος αναπτύξεως προγραμμάτων και εγκαταστάσεων.

Σήμερα το δίδυμο αυτό ίδρυμα είναι ένα καύχημα του ελληνισμού και ιδιαίτερα του ελληνισμού της Αμερικής. Οι περισσότεροι ελληνορθόδοξοι κληρικοί σε όλη την Αμερική έχουν αποφοιτήσει από τη Σχολή αυτή.

Πολλοί από τους αποφοίτους του Κολλεγίου και της Θεολογικής Σχολής συνεχίζουν για ανώτερες σπουδές. Σήμερα τόσο το Κολλέγιο, όσο και η Θεολογική Σχολή υπερηφανεύονται για τους αποφοίτους τους, που είναι καθηγητές πανεπιστημίων ή αρχιερείς στην Αμερική και το εξωτερικό. Τέλος, άλλοι προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε υψηλές κυβερνητικές θέσεις όχι μόνον στην Αμερική, αλλά και σε Ευρώπη, Ασία, Αφρική, κ.ά.

Η Ελλάδα αναγνωρίζοντας το κύρος και τις υπηρεσίες προς τον ελληνισμό των δύο αυτών ιδρυμάτων τα έχει αναγνωρίσει ως ισότιμα των αντιστοίχων ελληνικών πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και ένα πρόγραμμα υποτροφιών και ανταλλαγών διατηρεί σε συνεχή επαφή τον απόδημο με τον μητροπολιτικό ελληνισμό.

Μετά τον Καβάδα, πολλοί άλλοι Σχολάρχες, καθώς και εκπαιδευτικοί ή κληρικοί προσέφεραν τις υπηρεσίες τους στο Ίδρυμα. Κανένας όμως δεν ξεχνάει τα δύσκολα πρώτα χρόνια των στερήσεων και της σκληρής δουλειάς. Η Εφορεία του Ιδρύματος σε ένδειξη ευγνωμοσύνης, έστησε την προτομή του πρώτου Σχολάρχη μπροστά στο κεντρικό του κτίριο.

Έτσι, από το πρώτο Σχολείο του Ελληνισμού στη Φλόριντα και τον πρώτο δάσκαλό του, υπήρξε μια λαμπρή συνέχεια. Στο τέλος του 20ού αιώνα, όχι μόνον υπάρχουν δεκάδες ημερήσια σχολεία στις ΗΠΑ, αλλά και ένα πανεπιστημιακό ίδρυμα. Σύμφωνα εξάλλου με τα στοιχεία της απογραφής των ΗΠΑ, για δεκαετίες τώρα οι ελληνικής καταγωγής Αμερικανοί υπήκοοι εξακολουθούν να είναι η πιο μορφωμένη εθνότητα της χώρας.

Παραπομπές

Ευθυμίου, Βασίλειος: Σκιαγραφία των Αποδήμων Ελλήνων της Αμερικής. Νέα Υόρκη, 1949.

Leber, George: The History of the Order of Ahepa.
The Order of Ahepa, Washington, DC, 1972.

Μαλαφούρης, Μπάμπης: Έλληνες της Αμερικής: 1528-1948.
Μαλαφούρης, Μ. Νέα Υόρκη, 1948.

Moskos, Charles C.: Greek Americans: Struggle and Success,
2nd Ed. Transaction Publishers, New Brunswick, NJ, 1990.

Papaioannou, George: The Odyssey of Hellenism in America.
Patriarchal Institute for Patristic Studies, Thessaloniki,
1985.

Saloutos, Theodore: The Greeks in the United States. Harrard
University Press, 1964.

Χαραλ. Φουρναράκης, Κωνσταντίνος Μπρουμίδης, Αθήνα, εκδ.
Σκαρβαίος, χ.χ.

Αθηνά Χατζηεμμανουήλ, Ελληνοαμερικανοί στον 19ο αιώνα,
New York, 1981. Board of Education (εικονογράφηση: Νάνσυ
Μαρκοπούλου).

Δημοσθένης Κόντος, Οι πρώτοι Έλληνες της Αμερικής 1492-
1800 New York, 1981. Board of Education
(εικονογράφηση: Νάνσυ Μαρκοπούλου).

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ (1896 - 1960) DIMITRIS MITROPOULOS

Ο Δημήτρης Μητρόπουλος είναι από τους σημαντικότερους νεότερους Έλληνες συνθέτες και διευθυντές ορχήστρας του 20ού αιώνα...

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1896. Η καταγωγή του ήταν από τη Μελισσόπετρα Γορτυνίας. Σπούδασε αρχικά πιάνο και σύνθεση στο Ωδείο Αθηνών και στη συνέχεια στις Βρυξέλλες και στο Βερολίνο.

Διηύθυνε ως αρχιμουσικός την ορχήστρα του Ελληνικού Ωδείου (1924-1925), την ορχήστρα του Συλλόγου Συναυλιών (1925-1927), και έως το 1939 την ορχήστρα του Ωδείου Αθηνών. Στη συνέχεια, εγκαταστάθηκε στις Η.Π.Α. Έγινε μουσικός διευθυντής της Συμφωνικής Ορχήστρας της Μινεάπολης και από το 1949-1957 μόνιμος διευθυντής της Φιλαρμονικής της Νέας Υόρκης. Παράλληλα, διηύθυνε και στα μεγαλύτερα μουσικά κέντρα του κόσμου.

Ο Δημήτρης Μητρόπουλος έγραψε μουσική, αλλά σταμάτησε τη σύνθεση και αφιερώθηκε στη διεύθυνση ορχήστρας. Λέγεται χαρακτηριστικά ότι είχε τόσο πολύ μελετήσει τα έργα που επρόκειτο να διευθύνει, ώστε στις πρόβες με την ορχήστρα δε χρησιμοποιούσε παρτιτούρες. Το συνθετικό έργο του Δ. Μητρόπουλου, ο οποίος διακρίθηκε επίσης και ως πιανίστας, είναι επηρεασμένο από τις σύγχρονες μουσικές τάσεις της εποχής του. Πέθανε το 1960 κατά τη διάρκεια μιας πρόβας με την ορχήστρα της Σκάλας του Μιλάνου.

ΗΛΙΑΣ ΚΑΖΑΝΤΖΟΓΛΟΥ (1909 -2003) (ELIA KAZAN)

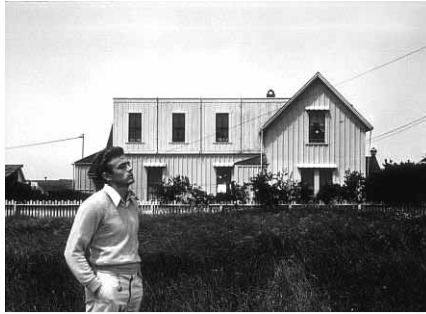
Ο Ηλίας Καζάν γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το 1909. Η οικογένειά του εκδιώχτηκε όταν ο ίδιος ήταν τεσσάρων ετών. Κατέφυγαν στη Γερμανία και στη συνέχεια στις Η.Π.Α. Ο Ηλίας Καζάν σπούδασε υποκριτική στο πανεπιστήμιο του Γέιλ. Συνεργάστηκε με σπουδαίους ηθοποιούς, όπως ο Μάρλον Μπράντο, ο Τζέιμς Ντίν και ο Γουόρεν Μπίτι, και με Έλληνες συνθέτες, όπως ο Μάνος Χατζηδάκις. Ο Ηλίας Καζάν δεν έχασε ποτέ την επαφή του με την Ελλάδα, όπου είχε πολλούς στενούς φίλους. Πολυβραβευμένος για τις κινηματογραφικές και

θεατρικές δουλειές του, έγινε διάσημος για τις παραστάσεις που έδωσε στο Μπρόντγουεϊ. Ο Καζάν άφησε πίσω του κλασικά κινηματογραφικά έργα, όπως το «America, America» (το οποίο θεωρείται από πολλούς ελεύθερη παραλλαγή της ζωής του Καζάν, με θέμα ένα προσφυγόπουλο από τη Μ. Ασία που ονειρεύεται την Αμερική), το «Βίβα Ζαπάτα», το «Ανατολικά της Εδέμ», το «Λιμάνι της Αγωνίας», το «Λεωφορείον ο πόθος», το «Πυρετός στο αίμα», καθώς επίσης και το «Μετά την πτώση». Απέσπασε συνολικά 20 Όσκαρ.

Η συνολική επιβράβευση του έργου του Καζάν από την Αμερικανική Ακαδημία Κινηματογράφου έγινε το 1999. Με ομόφωνη απόφασή της τιμήθηκε με Όσκαρ για την προσφορά του στην έβδομη τέχνη. Ο Μάρτιν Σκορτσέζε και ο Ρόμπερτ Ντε Νίρο του παρέδωσαν το βραβείο.

Ηλίας Καζάν.

**James Dean από την ταινία
"East of Eden" (1955).**

"To many critics, he was the best director of American actors in stage and screen history, discovering Marlon Brando, James Dean and Warren Beatty and redefining the craft of film acting. In 1953 the critic Eric Bentley wrote that "the work of Elia Kazan means more to the American theater than that of any current writer."

In Hollywood, seven of Kazan's films won a total of 20 Academy Awards. He won best-director Oscars for "Gentlemen's Agreement," a 1947 indictment of anti-Semitism, and "On the Waterfront" in 1954. "On the Waterfront," a searing depiction of venality and corruption on the New Jersey docks, won eight Oscars. Kazan also received an Oscar for lifetime achievement in 1999."

Mervyn Rothstein, New York Times (29th September, 2003).